

CZĘŚĆ 2.
Habsburgowie
i Meinhardyni

RUDOLF I AUSTRIACKI	122
HENRYK KARYNCKI	127

Rudolf I Austriacki

KRÓL CZESKI
1306–1307

Ojciec: ALBRECHT I AUSTRIACKI

Utracie oka lub wzroku w jednym z oczu, co wedle różnych opracowań stało się wskutek otrzymanej rany lub otrucia, zawdzięczał przydomek JEDNOOKIEGO. Był najstarszym synem Rudolfa I, króla rzymsko-niemieckiego z dynastii Habsburgów, oraz jego pierwszej żony Anny (Gertrudy), córki Burcharda III, hrabiego Hohenberg; jego młodszy brat Rudolf II poślubił siostrę króla czeskiego Wacława II – Agnieszkę (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 1.), a siostrami były: Jutta (Guta), pierwsza żona Wacława II, Katarzyna, żona księcia bawarskiego Ottona (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 2., BIOGR. BÉLI V), oraz Klemencja, żona Karola Martela Andegaweńskiego (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 3., BIOGR. KAROLA I ROBERTA). Urodził się w lipcu 1255 w Rheinfelden. Dzięki zabiegom ojca 27 grudnia 1282 otrzymał wraz z młodszym bratem Rudolfem księstwa Austrii i Styrii w dziedziczne lenno. W 1283, na żądanie austriackiej szlachty, młodszy z braci zrzekł się tytułu i Albrecht I przejął samodzielne rządy. Po śmierci ojca w 1291 został hrabią Habsburga (ALBRECHT V), landgrafem w Alzacji etc. 23 czerwca 1298 w Moguncji książęta Rzeszy obwołali go królem rzymsko-niemieckim przeciwko Adolfowi z Nassau. Po śmierci tegoż 27 lipca 1298 we Frankfurcie nad Menem został ponownie wybrany królem i 24 sierpnia ukoronowany w kaplicy pałacowej Karola Wielkiego w obojętnej katedry akwizgrańskiej. Zginął zamordowany przez własnego bratanka Jana 1 maja 1308 nieopodal Brugg nad rzeką Reuß w Szwajcarii. Ciało króla złożono początkowo w klasztorze cystersów w Wettingen, a w 1309 przeniesiono je uroczystie do cesarskiej katedry w Spirze – tradycyjnego miejsca pochówku władców Niemiec.

Matka: ELŻBIETA TYROLSKA

Była córką Meinharda, hrabiego Tyrolu (pod imieniem Meinharda II) i Gorycji (Meinhard IV) oraz księcia Karyntii (Meinhard II) z dynastii Meinhardynów, i jego żony Elżbiety Bawarskiej, wdowy po królu Konradzie IV; jej młodszym bratem był Henryk Karyncki (KOLEJNY BIOGR.). Urodziła się przed 1262 lub między 1262 a 1263. Koronacja Elżbiety na królową rzymsko-niemiecką miała miejsce w 1299 w Norymberdze. Zmarła 28 października 1313 w wiedeńskim Hofburgu i została pochowana we własnej fundacji, klasztorze klarysek i franciszkanów w Königsfelden. Po sekularyzacji klasztoru, w 1770 prochy królowej przeniesiono do klasztoru pw. św. Błażeja w Schwarzwaldzie, a w 1807 spoczęły pod głównym ołtarzem klasztoru św. Pawła w Laventhal.

Rodzeństwo (1–12):

- 1 ANNA (ur. ok. 1275–80, zm. 1328). W 1295 została żoną HERMANA DŁUGIEGO, MARGRABIEGO BRANDENBURSKIEGO NA SALZWEDEL (ur. ok. 1273 lub 1280, zm. 1308; mieli potomstwo), a w 1310 poślubiła HENRYKA VI, KSIĘCIA WROCŁAWSKIEGO (ur. 1294, zm. 1335), któremu urodziła trzy córki.
- 2 AGNIESZKA, ŻONA ANDRZEJA III (ROZDZIAŁ II., CZĘŚĆ 1.).
- 3 FRYDERYK PIĘKNY, KSIĄŻĘ AUSTRII JAKO FRYDERYK III I KSIĄŻĘ STYRII, A TAKŻE JAKO FRYDERYK I, KRÓL RZYMSKO-NIEMIECKI (ur. 1289, zm. 1330). W 1314 lub 1315 poślubił IZABELĘ (ELŻBIETĘ) ARAGONSKĄ (ur. ok. 1296 lub 1300–05, zm. 1330), córkę Jakuba II Sprawiedliwego, króla Aragonii i Sycylii, z którą dochował się kilkorga dzieci.
- 4 ELŻBIETA (ur. ok. 1293, zm. 1352). W 1306 poślubiła ona FRYDERYKA (FERRY) IV WOJOWNICZEGO, KSIĘCIA LOTARYNGII (ur. 1282, poległ pod Kassel 1328 lub zm. 1329), z którym miała potomstwo.
- 5 LEOPOLD I DOSTOJNY, KSIĄŻĘ AUSTRII I STYRII, PAN AUSTRII PRZEDNIEJ (ur. 1290, 1292 lub 1293, zm. 1326). W 1315 ożenił się z KATARZYNĄ SABAUDZKĄ (ur. ok. 1292 lub 1297–1304, zm. 1336), córką Amadeusza V Wielkiego, hrabiego Sabaudii, która urodziła mu dwie córki.
- 6 KATARZYNA (ur. 1295, zm. 1323). Jej mężem został w 1316 KAROL WSPANIAŁY, KSIĄŻĘ KALABRII I FLORENCJI (ur. ok. 1298, zm. 1328); nie mieli dzieci.
- 7 ALBRECHT II CHROMY, MĄDRY, KSIĄŻĘ AUSTRII I STYRII, KSIĄŻĘ KARYNTII I PAN KRAINY 1335, HRABIA TYROLU (ur. 1298, zm. 1358). W 1324 pojął za żonę JOANNĘ Z PFIRTU (ur. 1300–10, zm. 1351), córkę Ulryka

III, hrabiego Pfirtu (Ferrette), z którą miał liczne potomstwo, spośród którego synowie Rudolf IV i Albrecht III pojęli za żony córki króla czeskiego Karola I, a córka Małgorzata poślubiła młodszego brata Karola, syna króla Jana Ślepego (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 3.).

- 8 HENRYK PRZYJAZNY, ŁASKAWY (ur. ok. 1299, zm. 1327). W 1314 poślubił ELŻBIETĘ z VIRNEBURGA (ur. ok. 1303, zm. 1343), córkę Ruprechta II, hrabiego Virneburga; bezpotomni.
- 9 MEINHARD (ur. ok. 1300, zm. dzieckiem).
- 10 OTTO (WESOŁY), KSIĄŻĘ AUSTRII I STYRII ORAZ PAN AUSTRII PRZEDNIEJ, CESARSKI WIKARIUSZ RZESZY, w drugim małżeństwie zaślubiony ANNIE CZESKIEJ (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 3., BIOGR. JANA ŚLEPEGO).
- 11 JUTTA (ur. ok. 1300–05, zm. 1329). W 1319 została wydana za LUDWIKĄ VI, HRABIEGO OETTINGEN (ÖTTINGEN) (ur. ok. 1300, zm. 1348); dzieci nie mieli.
- 12 DZIEWIĘCIORO INNYCH DZIECI (zm. wcześniej).

★

Znany z oszczędnego stylu życia i skromnego jadłospisu, został przez Czechów obdarzony mianem KRÓL KASZA (KRÁL KAŠE). Na świat przyszedł w 1282 w zamku Hofburg w Wiedniu jako najstarszy syn Albrechta I i Elżbiety Tyrolskiej. Na sejmie Rzeszy w Norymberdze 21 listopada 1298 otrzymał wraz z młodszymi braćmi Fryderykiem i Leopoldem w dziedziczne władanie księstwa Austrii i Styrii (jako władca Austrii figuruje pod imieniem Rudolfa III). Po bezpotomnej śmierci Wacława III 16 października 1306 król Albrecht nadał Rudolfowi Czechy jako wygasłe lenno Rzeszy i aby wzmocnić jego prawa do korony św. Wacława ożenił go z wdową po Wacławie II. Rudolf przybrał wówczas tytuł króla Czech i Polski, jako że zarówno Wacław II jak i III byli władcami panującymi w obu tych państwach (godność króla polskiego była w tym przypadku czysto tytularna, jako że po upadku rządów czeskich w Krakowie władzę objął Władysław Łokietek). 18 stycznia 1307 w Znojmie Rudolf zrzekł się władzy w Czechach, które następnie jego ojciec nadał ponownie w lenno wszystkim swoim synom: zabieg ten miał zagwarantować dziedziczenie tronu czeskiego w obrębie dynastii habsburskiej na wypadek bezpotomnej śmierci jednego z braci. Rudolf zmarł nagle, zapewne na dyzenterię, 4 lipca 1307 pod murami obleganych Horažďovic nad Otawą

nieopodal Pragi. Znalazł spoczynek w nekropolii władców Czech w bazylice (od 1344 katedrze) św. Wita przy zamku królewskim w Pradze.

Małżonki Rudolfa I Austriackiego:

1. Poślubiona 29 maja 1300 w Wiedniu:

BLANKA FRANCUSKA

Była córką Filipa III Śmiałego, króla Francji z dynastii Kapetynów, i jego drugiej żony Marii, córki Henryka III, księcia Brabancji. Urodziła się w 1278 lub ok. 1285 w Paryżu i przed zaślubinami z Rudolfem była czterokrotnie zaręczana, m.in. z królem angielskim Edwardem I i jego synem, przyszłym Edwardem II. Zmarła 19 marca 1305 w Wiedniu i została pochowana w krypcie tamtejszego kościoła franciszkanów (minorytów).

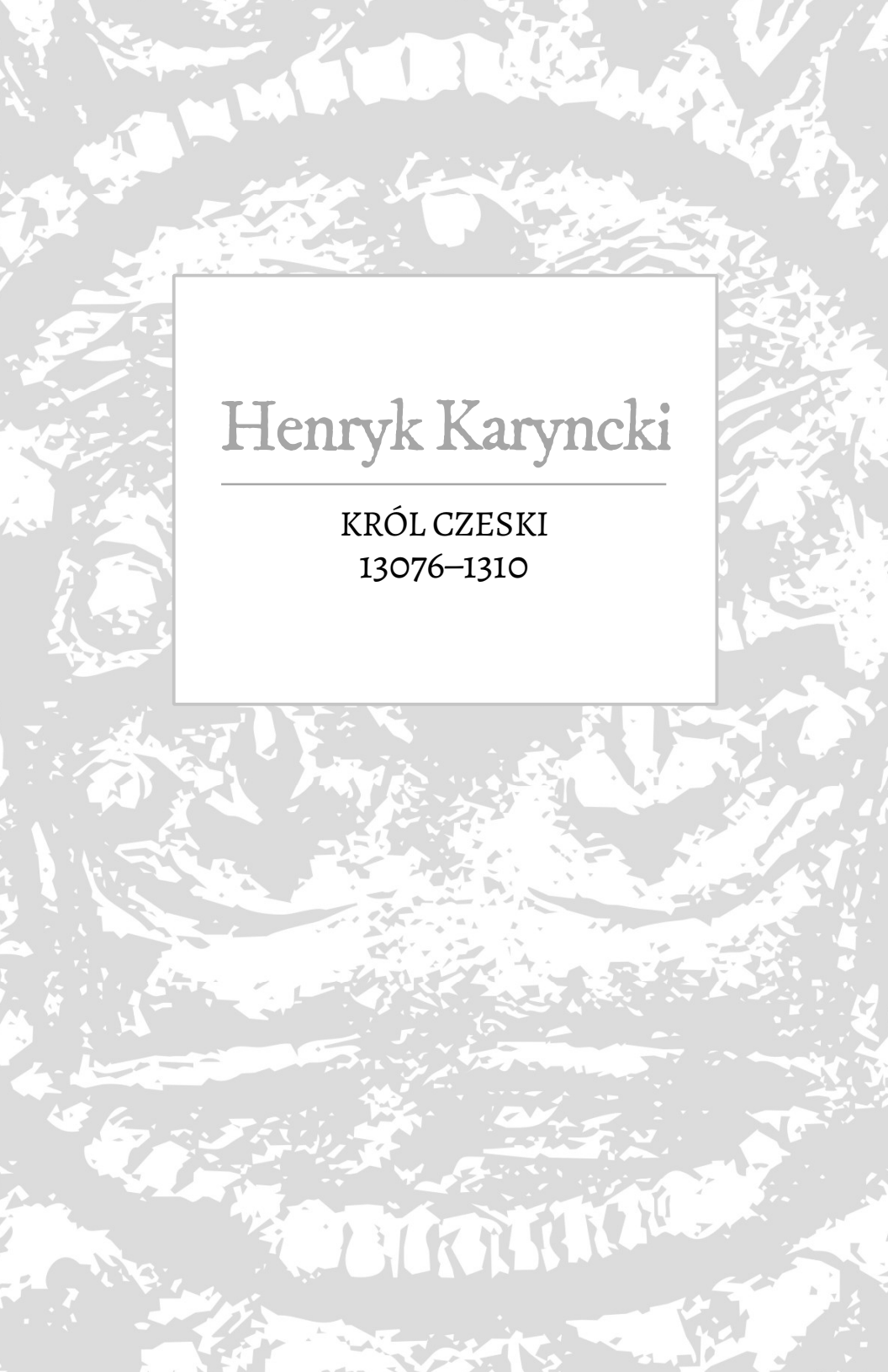
2. Poślubiona 16 października 1306 bazylice (później katedrze) św. Wita w Pradze:

RYKSA ELŻBIETA PIASTÓWNA

Była ona wdową po królu WACŁAWIE II (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 1.).

Dzieci Rudolfa I Austriackiego i Blanki Francuskiej (1–2):

- 1 MARTWE DZIECKO. Urodzone w 1304, spoczęło w kaplicy Trzech Króli w klasztorze dominikańskim w Tulln nad Dunajem.
- 2 DZIECKO. Zapewne urodziło się przedwcześnie 19 marca 1305 lub 1306 (zapewne w Wiedniu). Część opracowań podaje, że był to syn zmarły w marcu 1305 lub 1306, część, że córka, która także umarła w dzieciństwie. Pochowano je w kaplicy Trzech Króli w klasztorze dominikańskim w Tulln.

Henryk Karyncki

KRÓL CZESKI
13076–1310

Ojciec: MEINHARD TYROLSKI

Był on synem Meinharda I, hrabiego Tyrolu oraz (pod imieniem Meinharda III) hrabiego Gorycji, potomka dynastii Meinhardynów, i jego żony Adelajdy, córki Adalberta IV, hrabiego Tyrolu. Urodził się ok. 1227 lub 1238 i po śmierci ojca w 1259 został hrabią Tyrolu (jako MEINHARD II) oraz Gorycji (MEINHARD IV). 6 października 1259 (lub 1258) w Monachium pojął za żonę księżniczkę bawarską Elżbietę, która urodziła mu sześcioro dzieci, o czym dalej. Był stronnikiem króla Rudolfa I, od którego uzyskał księstwo Karyntii wraz z Krainą (w 1276 w formie zastawu, a dziesięć lat później w lenno; panował tam pod imieniem MEINHARDA II). Zmarł 30 października lub 1 listopada 1295 w Greifenbergu lub w Greisenbach i spoczął u boku żony w Stams.

Matka: ELŻBIETA BAWARSKA

Była córką Ottona II Dostojnego, księcia Bawarii i palatyna reńskiego z dynastii Wittelsbachów, syna księżniczki czeskiej Ludmiły (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ. 1., BIOGR. BIEDRZYCHA), oraz jego żony Agnieszki, córki Henryka I Długiego (Hanowerskiego), palatyna reńskiego. Urodziła się ok. 1230–31 (1227) w Landshut, a 1 września 1246 w Vohburgu poślubiła KONRADA, KRÓLA JEROZOLIMY (KONRAD II) OD 1228 I KRÓLA RZYMSKO-NIEMIECKIEGO (KONRAD IV) OD 1237 (ur. Andria 25.04.1228, zm. koło Livello 20 lub 31.05.1254), syna Fryderyka II, cesarza rzymsko-niemieckiego, króla Sycylii i Jerozolimy z dynastii Hohenstaufów (Staufów), oraz jego drugiej żony Izabeli II z Brienne, królowej Jerozolimy, córki Jana I z Brienne, króla Jerozolimy i łacińskiego cesarza Konstantynopola; dochowali się jedyne go syna (poniżej). Elżbieta zmarła 9 października 1273 na zamku w Gojen i spoczęła w ufundowanym przez siebie klasztorze cysterek w Stams.

Rodzeństwo Henryka Karyńskiego (1–6):

- 1 ELŻBIETA, ŻONA KRÓLA RZYMSKO-NIEMIECKIEGO ALBRECHTA I, MATKA RUDOLFA I AUSTRIACKIEGO (POPRZEDNI BIOGR.).
- 2 OTTO II, KSIĄŻĘ KARYNTII I HRABIA TYROLU (ur. ok. 1265, zm. 1310). W 1297 ożeniony z EUFEMIĄ (OFKĄ) PIASTÓWNĄ (ur. 1278–83, zm. 1347), córką Henryka V Brzuchatego, księcia legnicko-wrocławskiego, dochował się czterech córek.
- 3 ALBRECHT (zm. 1292). W 1282 pojął za żonę AGNIESZKĘ VON HOHENBERG (zm. po 07.1293), córkę Albrechta II, hrabiego Hohenbergu, z którą miał córkę jedynaczkę.
- 4 LUDWIK, KSIĄŻĘ KARYNTII I HRABIA TYROLU (zm. 1305).
- 5 AGNIESZKA (zm. 1293). Jej mężem został w 1286 FRYDERYK I DZIELNY, PALATYN SASKI, MARGRABIA MIŚNI ORAZ LANDGRAF TURYNII (ur. 1253, zm. Wartburg 1323), z którym miała syna.

Brat przyrodni (syn Elżbiety Tyrolskiej i króla Konrada IV):

- 6 KONRAD (KONRADYN), KRÓL JEROZOLIMY KONRAD III ORAZ PRETENDENT DO TRONU NEAPOLU I SYCYLII (ur. 1252, stracony w Neapolu 1268).

*

Urodził się zapewne ok. 1270. Po śmierci ojca (1295) wraz z braćmi Ottonem i Ludwikiem współrządził w księstwie Karyntii (jako HENRYK VI) oraz w hrabstwie Tyrolu (HENRYK II). Jako szwagier ostatniego Przemyśłidy, Wacława III, został z początkiem września 1306 obwołany królem Czech i Polski, już jednak na początku października, pod naporem wojsk austriackich, zmuszony był opuścić Pragę, po czym wraz z żoną schronił się w Tyrolu. Po nagłej śmierci Rudolfa Austriackiego, 15 sierpnia 1307 został ponownie wybrany królem i koronowany w Pradze. Od śmierci starszego brata Ottona sprawował także niepodzielną władzę w Karyntii oraz Tyrolu. 30 sierpnia 1310 podczas zjazdu książąt Rzeszy w Spirze, na prośbę czeskiej szlachty król rzymsko-niemiecki Henryk VII Luksemburski zdetronizował Karyntczyka i nadał Czechy w lenno własnemu synowi JANOWI (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 3.). Po zdobyciu Pragi przez wojska luksemburskie, 9 grudnia 1310 Henryk z małżonką ponownie uszedł z Czech. Zmarł, zapewne na cholera, 2 kwietnia 1335 w zamku Tirol pod Meranem, do końca życia tytułując się królem Czech i Polski. Spoczął w klasztorze w Stams pod Innsbruckiem.

Małżonki Henryka Karynckiego:

1. Poślubiona 13 lutego 1306 w Pradze:

ANNA CZESKA

Była córką Wacława II (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 1.). Urodziła się 15 października 1290 na zamku praskim. Po detronizacji małżonka wraz z nim opuściła Czechy na zawsze (9.12.1310). Do końca życia tytułowała się królową Czech i Polski. Zmarła 3 lub 4 września 1313 w Karyntii i została pochowana w klasztorze dominikańskim w Bogen. Jej małżeństwo nie zaowocowało dziećmi.

2. Poślubiona 18 września 1315 w Innsbrucku:

ADELAJDA (ADLETA) BRUNSZWICKA

Była córką Henryka I zwanego Dziwakiem, księcia brunszwickiego na Grubenhagen wywodzącego się z dynastii Welfów, i jego żony Agnieszki, córki Albrechta II Zwyródniałego, palatyna saskiego oraz margrabiego Miśni i Łużyc. Urodziła się zapewne w 1285. Od zaślubin z Henrykiem posługiwała się tytułami królowej Czech i Polski. Zmarła 18 sierpnia 1320 i spoczęła w klasztorze cysterskim w Stams w Tyrolu.

3. Poślubiona *per procura* 23 grudnia 1326 w Innsbrucku i osobiście dnia 8 czerwca 1328:

BEATRYCZE SABAUDZKA

Była córką Amadeusza V Wielkiego, hrabiego Sabaudii, oraz jego pierwszej żony Sybilli (Simony), pani Bâgé, Miribel i Bresse, córki Gwidona II, pana Bâgé i Bresse. Urodziła się ok. (w) 1310 i od dnia zaślubin używała tytułu królowej Czech i Polski. Zmarła 19 lub 20 grudnia 1331 i być może spoczęła u cysterek w Stams. Jej małżeństwo z Henrykiem nie zaowocowało potomstwem.

Córki Henryka Karynckiego i Adelajdy Brunszwickiej (1–2):

1 ADELAJDA. Urodziła się w 1317, a zmarła 25 maja 1325.

2 MAŁGORZATA MAULTASCH, MAŁŻONKA JANA HENRYKA LUKSEMBURSKIEGO (ROZDZIAŁ I., CZĘŚĆ 3., BIOGR. JANA ŚLEPEGO).

Pozamałżeńscy synowie Henryka Karynckiego (a–c):

Z DIEMUTĄ, której pochodzenie nie jest znane:

1 MATEUSZ CHUNZMANN. Poświęcił się karierze kościelnej i w 1338 został mianowany biskupem Brixen. Zmarł 27 października 1363.

Z FLURĄ (ur. ok. 1302, zm. ok. 1350), żoną Waltera z Tegernsee-Galsaun:

2 MACIEJ. Pan na Obermontani. Zmarł w 1357.

Z nieznaną kobietą:

3 ALBRECHT (ALBERT). Wzmiankowany w 1339, zmarł po tej dacie.